

मराठी विश्वकोश

खंड १३

(महाराष्ट्र राज्य इलेक्ट्रॉनिकी विकास महामंडळ ते म्हैसूर संस्थान)

मराठी विश्वकोश

खंड १३

(महाराष्ट्र राज्य इलेक्ट्रॉनिकी विकास महामंडळ ते म्हैसूर संस्थान)

प्रमुख संपादक

तर्कतीर्थ श्री. लक्ष्मणशास्त्री जोशी

सुधारित किंमत

रु. २५०/-

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

१९८७

प्रकाशक :

सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ,
'डी' ब्लॉक, एन्सा हटमेंट, आझाद मैदान,
मुंबई-४०० ००१.

मुद्रक :

व्यवस्थापक, शासकीय मुद्रणालय,
वाई-४१२ ८०३ (जि. सातारा).

सजावट आणि वेष्टन :

कला विभाग, शासकीय मुद्रण व लेखन सामग्री
संचालनालय, मुंबई-४०० ००४.

विशेष चित्रमुद्रण :

व्यवस्थापक, शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय,
मुंबई-४०० ००४.

प्रथम प्रकाशन :

१९८७

किंमत रु. १००

© सर्व हक्क महाराष्ट्र शासनाने स्वाधीन ठेवले आहेत.

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

मराठी भाषा व साहित्य यांचा सर्वांगीण विकास करून त्यांना समृद्ध करावे म्हणून महाराष्ट्र शासनाने गेल्या वीस वर्षांत ज्या विविध योजना आखल्या त्यांपैकी १९ नोव्हेंबर, १९६० ला तर्कतीर्थ श्री. लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेल्या महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृति मंडळाची निर्मिती ही सर्वात महत्त्वाची होय. सदर मंडळाने गेली सव्वीस वर्षे मराठी भाषा आणि साहित्य यांच्या अभिवृद्धीसाठी आपल्या वाङ्मयीन योजनांद्वारे विविध प्रकारचे वैचारिक/ज्ञानप्रधान साहित्य स्वतः निर्माण केले व तशाच प्रकारच्या साहित्याच्या प्रकाशनार्थ अनुदानेही दिली. मंडळाच्या या एकूण वाङ्मयीन कार्यक्रमात सर्वात महत्त्वाचा व महाराष्ट्र शासनाचा मानबिंदू ठरलेला प्रकल्प म्हणजे प्रत्येकी सुमारे हजार पृष्ठांच्या वीस खंडांत मराठी विश्वकोशाची रचना व प्रकाशन होय. शासनाने दिनांक १ डिसेंबर, १९८० पासून भूतपूर्व साहित्य संस्कृति मंडळाचे विभाजन केले असून केवळ या प्रकल्पासाठी महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळाची निर्मिती केली आहे. सदर मंडळाची सध्याची मुदत तीन वर्षांची असून त्याच मंडळाच्या देखरेखीखाली विश्वकोशाचे यापुढील संपादनाचे व प्रकाशनाचे कार्य दिनांक १ डिसेंबर, १९८० पासून चालू आहे व पुढेही चालावयाचे आहे.

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

अध्यक्ष :

तर्कतीर्थ श्री. लक्ष्मणशास्त्री जोशी

सदस्य :

दिवंगत. गो. वा. बेडेकर
श्री. देवीसिंह चौहान
प्रा. मे. पुं. रेगे
प्रा. केशव मेश्राम
ग्रेस ऊर्फ प्रा. माणिक गोडघाटे
डॉ. जयंत नारळीकर
डॉ. मा. स. गोरे
डॉ. रा. गो. ताकवले
श्री. वामनराव चोरघडे
डॉ. ना. भा. इनामदार
श्री. बा. द. सातोस्कर
डॉ. गोविंद गारे
प्रा. श्रीराम पुजारी
दिवंगत. बापूराव नाईक
श्री. दा. दि. कुलकर्णी
डॉ. एन्. टी. पुंडे
डॉ. सुभाष भेण्डे
दिवंगत मुमताज रहिमतपुरे
डॉ. मो. गो. धडफळे.

सचिव :

श्री. पं. रा. पाटील

मराठी विश्वकोश

प्रमुख संपादक :
तर्कतीर्थ श्री. लक्ष्मणशास्त्री जोशी

मानव्यविद्या कक्षा
प्रभारी विभाग संपादक :

श्री. रा. ग. जाधव

सहसंपादक :

श्री. भा. ग. सुर्वे
श्री. वि. रा. गद्रे

संपादन साहाय्यक :

श्री. सु. र. देशपांडे
श्री. अ. र. कुलकर्णी
श्री. श्री. दे. इनामदार
श्री. म. व्यं. मिसार
श्री. ज. बा. संकपाळ

संशोधन साहाय्यक :

श्री. चं. पां. जोशी

संपादकीय साहाय्यक :

श्री. न. पा. बागवान
श्री. सु. चिं. देशपांडे
सौ. प्र. प्र. अवचट
श्री. मा. ल. चौंडे
श्री. कृ. म. गायकवाड
सौ. म. जा. पोळ

विज्ञान व तंत्रविद्या कक्षा
प्रभारी विभाग संपादक :

श्री. व. ग. भदे

सहसंपादक :

श्री. अ. ना. ठाकूर

संपादन साहाय्यक :

श्री. ज. वि. जमदाडे
श्री. भू. चिं. मिठारी
श्री. स. वि. कुलकर्णी

संपादकीय साहाय्यक :

श्री. वि. ल. सूर्यवंशी

कला कक्षा

कला संपादक :

श्री. गो. वि. चांदवडकर

प्रमुख चित्रकार :

श्री. म. ल. सिनगारवाडी

प्रशासन कक्षा

प्रमुख संपादकांचे स्वीय साहाय्यक :

श्री. रा. पु. कोल्हटकर

कार्यालयीन सेवकवर्ग

ग्रंथालय कक्षा

ग्रंथालयीन साहाय्यक :

श्री. न. व. नायगांवकर
सौ. सु. रा. कोल्हटकर
श्री. प्र. श्री. अवचट

टंकलेखन कक्षा

प्रमुख टंकलेखक-नि-लिपिक :

सौ. वि. मु. गायकवाड

टंकलेखक-नि-लिपिक :

सौ. प्र. न. नायगांवकर
श्री. अ. शि. ढगे
श्री. वि. व. वनारसे
श्री. रा. तु. कांबळे
श्री. भा. र. मेश्राम
श्री. चं. भि. सूर्यवंशी
सौ. नि. नं. छप्परकर
श्री. सि. ज. बागवान

मराठी विश्वकोश

खंड १३

लेखक, भाषांतरकार, समीक्षक व अभ्यागत संपादक

प्रा. व. वि. अकोलकर, एम्.ए., मानसशास्त्राचे सेवानिवृत्त प्राध्यापक; संचालक, पॅरासायकॉलॉजिकल रिसर्च इन्स्टिट्यूट, पुणे.

प्रा. म. ना. अदवंत, एम्.ए.; बी.टी., सेवानिवृत्त उपप्राचार्य व प्रमुख, मराठी विभाग, मुळजी जेठा महाविद्यालय, जळगाव; पुणे.

श्री. रा. ल. अनपट, बी.ए. (ऑ.), अनपटवाडी, (बावधन, ता. वाई).

श्री. अ. दा. आगटे, एम.एस्सी.; पीएच्.डी., वैज्ञानिक “ई”, सूक्ष्मजीवशास्त्र विभाग, महाराष्ट्र अॅसोसिएशन फॉर दि कल्चिव्हेशन ऑफ सायन्स, पुणे.

दिवंगत र. पां. आगस्ते, एम्.एस्सी. (पुणे); एफ्.जी.एस्. (अमेरिका), प्राध्यापक, भूविज्ञान विभाग, नौरोजी वाडिया महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. क. म. आगाशे, एम्.एस्सी., प्राचार्य, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

श्री. ग. म. आजगांवकर, सेवानिवृत्त ग्रंथालयीन साहाय्यक, मराठी विश्वकोश, वाई.

डॉ. मुहंमद आजम, एम्.ए.; एम्.एड्.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, हिंदी विभाग; प्राध्यापक, उर्दू विभाग, अहमदनगर कॉलेज, अहमदनगर.

सौ. कुमुद अ. आठवले, एम्.एस्सी., संगणक कार्यक्रमक, ह्यूस्टन, टेक्सस (अमेरिका).

डॉ. वि. त्र्यं आठवले, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त संचालक, अॅनॉलिटिकल विभाग, भाभा अॅटॉमिक रिसर्च सेंटर, मुंबई.

श्री. मु. दि. आपटे, एम्.ई. (सिव्हिल), निवृत्त मेजर व माजी अध्यापक, रक्षा कार्याध्ययन संस्थान, मसूरी; विविध संस्थांचे सभासद, पुणे.

प्रा. वि. वि. आपटे, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. जे. डब्ल्यू. आयरन, बी.डी.; एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राचार्य, विल्सन महाविद्यालय, मुंबई; सातारा.

डॉ. गो. प्र. आरगीकर, बी.एस्सी. (कृषि); पीएच्.डी., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर.

सौ. वीणा आलासे, एम्.ए., मराठी समीक्षक व बंगाली साहित्याच्या अभ्यासक, कलकत्ता.

डॉ. प. म. आलेगावकर, एम्.ए.; एम्.एड.; डी.पी.एस्.; पीएच्.डी., उपप्राचार्य व प्रमुख, पदव्युत्तर विभाग, चंद्रशेखर आगाशे शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. वि. अ. आळतेकर, बी.एस्सी.; एम्.एस्.; एस्सी.डी., संचालक, नॅशनल मेटॅलर्जिकल लॅबोरेटरी, जमशेटपूर

डॉ. ना. भा. इनामदार, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी. (कोलंबिया), सेवानिवृत्त प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, मुंबई; सदस्य, मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई.

डॉ. पा. व्यं उचगांवकर, डी.ए.एस्.एफ. (मुंबई), वैद्यकीय अधिकारी, सर दोराब टाटा ट्रस्ट उपचार केंद्र, बोरी-बुद्रुक (ता. जुन्नर, जि. पुणे).

प्रा. द. ह. ओक, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राचार्य, मुधोजी महाविद्यालय, फलटण; पुणे.

प्रा. वा. रा. ओक, बीएस्सी. (एंजिनिअरिंग), सेवानिवृत्त प्राध्यापक, पारशी टेक्निकल इन्स्टिट्यूट सुरत; वाई.

दिवंगत शा. चिं. ओक, बी.ई.; एम्.एस्सी. (एंजिनिअरिंग); एम्.आय्.ई., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. स. ज. ओक, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, गणित विभाग, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

डॉ. कृ. ह. ओगले, एल्.एम्.ई. (ऑ.); डॉक्टरेट (एंजिनिअरिंग) (जर्मनी), सेवानिवृत्त उपप्रमुख, यांत्रिक अभियांत्रिकी विभाग, व्हिक्टोरिया ज्युबिली टेक्निकल इन्स्टिट्यूट, मुंबई.

सौ. ज्योत्सना संभाजी कदम, जी.डी.आर्ट; ए.एम्., चित्रकार, ठाणे.

डॉ. व. शं. कदम, एम्.ए; पीएच्.डी., प्रपाठक, इतिहास विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

प्रा. संभाजी कदम, जी.डी.आर्ट (पेंटिंग), सेवानिवृत्त अधिष्ठाता, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट; व्यक्तिचित्रकार व कलासमीक्षक, मुंबई.

श्रीमती सरोजिनी कमतनूरकर, लेखिका, मुंबई.

प्रा. वा. व्यं. करंजकर, बी.ए.; जी.डी.आर्ट (मुंबई); टी.डी. (शांतिनिकेतन), निवृत्त प्राध्यापक, चित्रकला विभाग, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट, मुंबई.

दिवंगत कृ. र. करंदीकर, बी.ए.; एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, प्राणिविज्ञान विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

दिवंगत म. अ. करंदीकर, सेवानिवृत्त प्रपाठक, मराठी विभाग, दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

डॉ. ना. वि. करबेलकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, विदर्भ महाविद्यालय व माजी प्राचार्य, बियाणी विज्ञान महाविद्यालय, अमरावती; नागपूर.

दिवंगत व. भ. कर्णिक, वाङ्मय विशारद, डायरेक्टर, लेबर एज्युकेशन सर्व्हिस, मुंबई.

सौ. निशा कर्णे, एम्.ए., वाई.

दिवंगत ज. नी. कर्वे, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

दिवंगत सुशील कवळेकर, एम्.ए.; एल्एल्.बी., अधिवक्ता; अंशकालिक प्राध्यापक, गव्हर्नमेंट लॉ कॉलेज, मुंबई.

प्रा. य. शं. कळमकर, एम्.ए.; एम्.लिट्., प्राध्यापक व प्रमुख, इंग्रजी विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई.

श्री. मा. श्री. काथवटे, बी.ए. (ऑ.); बी.टी., निवृत्त लेफ्ट. कर्नल, वाई.

दिवंगत. बा. मो. कानिटकर, एम्.ए.; एलएल्.बी.; बी.एस्सी., चिटणीस, भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे.

प्रा. भा. द. कामत, एम्.एस्सी. (कृषि), प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, दापोली (जि. रत्नागिरी).

श्री. गौरीश कायकिणी, अध्यापक, श्री. भद्रकाली उच्च माध्यमिक शाळा, गोकर्ण (कर्नाटक).

प्रा. न. वि. कारेकर, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

डॉ. ना. गो. कालेलकर, एम्.ए.; डी.लिट्. (पॅरिस), भाषाशास्त्रज्ञ, सेवानिवृत्त प्राध्यापक, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. चिं. ग. काशीकर, एम्.ए.; डी.लिट्., संस्कृतकोश विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. श्री. वा. काळे, एम्.ए.; ए.एम्.; पीएच्.डी. (कोलंबिया), सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, उपयोजित मानसशास्त्र विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

डॉ. म. मा. किबे, बी.एस्सी.; एम्.एजी.; पीएच्.डी. (मुंबई), सेवानिवृत्त प्राचार्य, कृषि महाविद्यालय, दापोली (जि. रत्नागिरी); पुणे.

प्रा. ज. ब. कुमठेकर, एम्.ए.; बी.एस्सी.; बी.टी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, फर्ग्युसन महाविद्यालय व बृहन्महाराष्ट्र वाणिज्य महाविद्यालय, पुणे.

श्री. अनिरुद्ध कुलकर्णी, एम्.ए., लेखक व कवी, पुणे.

डॉ. उ. के. कुलकर्णी, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

डॉ. गो. त्र्यं. कुलकर्णी, एम्.ए.; पीएच्.डी., माजी प्रमुख, इतिहास विभाग, डेक्कन कॉलेज; चिटणीस, भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे.

प्रा. गो. म. कुलकर्णी, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, आर्ट्स अँड कॉमर्स कॉलेज, कराड; पुणे.

डॉ. चं. वि. कुलकर्णी, बी.ए. (ऑ); एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त संचालक, मत्स्योद्योग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

डॉ. ना. ह. कुलकर्णी, एम्.ए.; पीएच.डी., साहाय्यक अभिलेख निदेशक, राष्ट्रीय अभिलेखागार, नवी दिल्ली.

दिवंगत नी. बा. कुलकर्णी, एम्.एस्सी.; पीएच.डी., सहयोगी प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. पुष्पा र. कुलकर्णी, बी.एस्सी. (ऑ.); एम्.एस्सी. (टेक्.); पीएच.डी., प्राध्यापिका, फूड टेक्नॉलॉजी डिप्लोमेट, डिपार्टमेंट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

प्रा. पु. स. कुलकर्णी, बी. एस्सी.; एल्एल्.एम्., अॅडव्होकेट व अंशकालिक प्राध्यापक, सिंबॉयसिस लॉ कॉलेज, पुणे.

डॉ. मा. गु. कुलकर्णी, एम्.ए.; पीएच.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, समाजशास्त्र विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ; संचालक, नेहरू इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल स्टडीज (टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ), पुणे.

प्रा. वा. मा. कुलकर्णी, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, वसई (जि. ठाणे).

प्रा. र. ग. कुलकर्णी, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

डॉ. वि. श्री. कुलकर्णी, एम्.ए.; पीएच.डी., अधिव्याख्याता, मानवशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. श्यामकांत कुलकर्णी, एम्.डी.; डी.सी.पी., विकृतिवैज्ञानिक व कथालेखक, कुलकर्णी क्लिनिक, क्लिनिकल लॅबोरेटरी, पुणे.

प्रा. स. वि. कुलकर्णी, बी.एस्सी.; बी.एड.; एल्एल्.एम्., प्राचार्य, सिंबॉयसिस लॉ कॉलेज, पुणे.

डॉ. सु. बा. कुलकर्णी, एम्.ए.; पीएच.डी., अधिव्याख्याता, भाषाविज्ञान विभाग, विदेशी व भारतीय भाषा, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

श्री. पु. बा. केरकर, एम्.ई. (ऑटोमोबाईल) (अमेरिका), माजी महाव्यवस्थापक, मुंबई विद्युत् पुरवठा आणि परिवहन उपक्रम, मुंबई.

डॉ. अशोक रा. केळकर, एम्.ए. (पुणे); पीएच.डी. (कॉर्नेल), प्राध्यापक, अनुयोजित भाषाविज्ञान, प्रगत अध्ययन केंद्र, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

दिवंगत क. वा. केळकर, एम्.एस्सी. (मुंबई), सेवानिवृत्त उपप्राचार्य नि प्राध्यापक व प्रमुख, भूविज्ञान विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे; प्रभारी विभाग संपादक, विज्ञान व तंत्रविद्या कक्षा, मराठी विश्वकोश, वाई.

डॉ. गो. रा. केळकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त शास्त्रज्ञ, नॅशनल केमिकल लॅबोरेटरी व माजी प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग, नौरोसजी वाडिया महाविद्यालय, पुणे; माजी संशोधन अधिकारी, खटाव मिल्स, मुंबई; पुणे.

डॉ. व्यं. वा. कोटबागे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, हिंदी विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई.

श्री. वि. श्री. कोटावळे, बी. ई. (मेकॅनिकल), वाई.

प्रा. द. ब. कोटीवाले, बी.ए.; एम्.एड.; डी.पी.ई. (मद्रास), निवृत्त प्राचार्य, ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट फॉर फिजिकल एज्युकेशन, कांदिवली, मुंबई.

डॉ. द. गं. कोपरकर, एम्.ए.; पीएच्.डी.; वेदतीर्थ; पालितीर्थ, सेवानिवृत्त प्राचार्य, श्री. पंचम खेमराज महाविद्यालय, सावंतवाडी; पुणे.

श्री. वा. मो. कोळेकर, बी.एस्सी.; बी.टी., सेवानिवृत्त उपप्राचार्य, मुधोजी हायस्कूल, फलटण; कराड.

श्रीमती अरुंधती खंडकर, एम्.ए., प्राध्यापिका व प्रमुख, तर्कशास्त्र व तत्त्वज्ञान विभाग, एस्.आय्.ई.एस्. कॉलेज ऑफ आर्ट्स अँड सायन्स, मुंबई.

श्रीमती प्रेमलता खंडकर, एम्.ए., वाई.

दिवंगत ग. ह. खरे, सन्मान्य डी.लिट्. (पुणे विद्यापीठ), इतिहास संशोधक व लेखक; कार्याध्यक्ष, भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे.

दिवंगत त्रिं. रं. खळदकर, जी. बी.व्ही.सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. प. रा. खानगांवकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., उपसंचालक, नॅशनल मेटॅलर्जिकल लॅबोरेटरी, तारामणी (मद्रास), तमिळनाडू.

डॉ. व. सी. खुस्ते, एम्.एस्सी. (कृषिविद्या व वनस्पतिविज्ञान); पीएच्.डी.; रा. भा. पंडित, माजी कुलगुरु, मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी.

प्रा. कृ. ब. गटणे, एस्सी.एच्.डिप्. आर्च. (मुंबई); ए.आय्.आय्.ए. (मुंबई), साहाय्यक प्राध्यापक, सर जे. जे. कॉलेज ऑफ आर्किटेक्चर, मुंबई.

प्रा. प्र. रा. गर्दे, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, प्राणिविज्ञान विभाग, प्रताप कॉलेज, अमळनेर.

श्री. वा. रा. गर्दे, एम.एस्सी. (कृषि), उपमुख्य पीक संरक्षण अधिकारी, कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

श्री. ना. स. गाडे, एम्.ए., वाघोली (ता. कोरेगाव).

प्रा. का. र. गुप्त, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. पु. कि. गुप्ता, एम्.एस्सी. (कृषि), माजी प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, नागपूर.

श्री. का. भा. गुप्ते, एल्.ई.ई.; एल्.एम्.ई., प्लॅट मॅनेजर, टाइपरायटर डिव्हिजन, गोदरेज बॉइस मॅन्युफॅक्चरिंग कंपनी प्रा. लि., मुंबई.

दिवंगत ज. द. गोंधळेकर, जी.डी.आर्ट (मुंबई); डिप्लोमा इन फाइन आर्ट (लंडन), श्रेष्ठ भारतीय चित्रकार; सदस्य, ललित कला अकादमी; माजी अधिष्ठाता, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट; माजी कला विभाग प्रमुख, टाइम्स ऑफ इंडिया, मुंबई; माजी कला संपादक, मराठी विश्वकोश, वाई.

दिवंगत कमल गोखले, एम्.ए.; पीएच्.डी., लेखिका व संशोधिका; प्राध्यापिका, नौरोसजी वाडिया महाविद्यालय, मुंबई.

प्रा. गो. पां. गोखले, एम्.एस्सी. (कृषि), प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, दापोली (जि. रत्नागिरी).

श्री. दि. मो. गोखले, एम.एस्सी., वरिष्ठ रसायनज्ञ, एशियन पेंट्स, पुणे.

श्री. म. रा. गोखले, प्रॉजेक्ट मॅनेजर, दि परशुराम पॉटरी वर्क्स कं. लि., मोरवी (गुजरात).

श्री. मो. ना. गोखले, बी.एस्सी., सेवानिवृत्त साहाय्यक वातावरणवैज्ञानिक, भारतीय हवामान खाते, पुणे.

श्री. वा. पु. गोखले, एम्.एस्सी. (कृषि), सेवानिवृत्त कृषि उपसंचालक, संशोधन आणि शिक्षण, मुंबई विभाग, महाराष्ट्र राज्य कृषिसेवा, वाई.

डॉ. सौ. शोभना ल. गोखले, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, इतिहास व प्राचीन भारतीय संस्कृति, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

श्री. श्री. पु. गोखले, बी.एस्सी., लेखक, प्रकाशक, शास्त्रीय उपकरणांचे कारखानदार, सामाजिक आणि राजकीय कार्यकर्ते, पुणे.

डॉ. श्री. ब. गोगटे, बी.एस्सी. (ऑ.); एम्.ए.; एम्.एड.; डी.पी.एड.; पीएच्.डी., सहसंचालक, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ एज्युकेशन, पुणे.

श्री. र. वि. गोडबोले, एम्.एस्सी., वातावरणवैज्ञानिक, पुणे.

प्रा. सुधांशु दा. गोरे, बी.एस्सी.; एम्.ए., अधिव्याख्याता, समाजशास्त्र विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. गं. ब. ग्रामोपाध्ये, एम्.ए.; पीएच्.डी., मराठीचे सेवानिवृत्त प्रपाठक, अध्यापन-संशोधन केंद्र, मुंबई विद्यापीठ; पणजी (गोवा).

प्रा. सौ. सुशिला प. घन, एम्.एस्सी.; बी.टी., प्राध्यापिका, वनस्पतिविभाग विभाग, जी. एस्. कॉलेज, खामगाव (जि. बुलढाणा).

दिवंगत रा. वि. घाटे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग आणि उपप्राचार्य, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. व. मु. घाणेकर, बी.एस्सी.; बी.व्ही.एस्सी., पदव्युत्तर पदविका (ऑस्ट्रेलिया), सेवानिवृत्त साहाय्यक आयुक्त, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार नि संचालक, केंद्रीय भेड प्रजनन क्षेत्र, नवी दिल्ली; पुणे.

श्री. दि. रा. घोरपडे, बी.ए.; एम्.एड., सेवानिवृत्त मुख्याध्यापक; वार्ताहर, मिरज.

कु. प्रतिमा न. चंदाराणा, बीएस्सी. (ऑ.), वाई.

श्री. रा. ना. चव्हाण, लेखक व सामाजिक कार्यकर्ते, वाई.

सौ. मृणालिनी चाफेकर, एम्.एस्सी., मुंबई.

सौ. वासंती रा. चिन्मुळगुंद, एम्.एस्सी., माजी प्राध्यापिका, पेमराज सारडा महाविद्यालय, अहमदनगर; पुणे.

डॉ. व. त्रि. चिपळोणकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, भौतिकी विभाग, इन्स्टीट्यूट ऑफ सायन्स, मुंबई; पुणे.

डॉ. सु. रा. चुनेकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, मराठी विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

प्रा. शं. ल. चोरघडे, एम्.एस्सी., माजी वातावरणविज्ञ, भारतीय हवामान खाते, पुणे.

डॉ. द. सी. चौगले, एम्.एस्सी. (कृषि) (पुणे); पीएच्.डी. (पेनसिल्व्हेनिया), संशोधन संचालक, कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली (जि. रत्नागिरी).

दिवंगत भा. आ. चौगुले, एम्.एस्.; पीएच्.डी. (कॅलिफोर्निया), माजी कुलगुरू, पंजाबराव कृषि विद्यापीठ, अकोला.

सौ. जयश्री चौधरी, बी.ए. (ऑ.), वाई.

दिवंगत रा. मो. चौधरी, बी.एजी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, कृषिविद्या विभाग, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. वसंत चौधरी, एम्.ए., (भूगोल); एम्.ए. (अर्थशास्त्र); बी.एड., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई.

डॉ. अशोक चौसाळकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., व्याख्याता, राज्यशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

प्रा. के. जगजित सिंह, एम्.ए.; एल्ल्.बी., प्राध्यापक व प्रमुख, इतिहास विभाग, खालसा महाविद्यालय, मुंबई.

डॉ. अहिल्या पां. जगताप, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; एल्ल्.बी., प्राध्यापिका, वनस्पतिविज्ञान विभाग, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

सौ. नंदा जगताप, बी.ए. (ऑ.), वाई.

श्री. प्रभाकर जठार, बी.ए. (ऑ.); एल्एल्.बी.; संगीत विशारद, सेवानिवृत्त सुपरिंटेंडेंट, इंडियन नेव्ही, मुंबई.

श्री. य. कों. जमदाडे, बी.एस्सी. (ऑ.), वाई.

दिवंगत वा. ज. जिराफे, बी.ई. (ऑ.); एम्.टेक्.; पीएच्.डी.; ए.एम्.आय्.टी.ई., माजी प्राध्यापक, विद्युत् अभियांत्रिकी विभाग, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, मुंबई.

प्रा. अ. रा. जोग, बी.ए.; डिप्लोमा इन प्रिंटिंग टेक्नॉलॉजी, प्राध्यापक, गव्हर्नमेंट इन्स्टिट्यूट ऑफ प्रिंटिंग टेक्नॉलॉजी, मुंबई.

दिवंगत रा. श्री. जोग, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. सुरेखा जोग, अधिव्याख्याता, भूगोल विभाग, विदर्भ महाविद्यालय, अमरावती.

दिवंगत व. दा. जोगळेकर, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त उपसंचालक, न्याय साहाय्यक वैज्ञानिक प्रयोगशाळा, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

दिवंगत क. वि. जोशी, बी.एस्सी., सेवानिवृत्त कृषि उपसंचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

प्रा. के. ल. जोशी, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, दूरसंदेशवहन अभियांत्रिकी, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे.

दिवंगत गो. वि. जोशी, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

प्रा. गो. ह. जोशी, एम्.ए., प्रमुख, संस्कृत विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई.

श्री. पां. म. जोशी, बी.एस्सी. (मुंबई), असोशिएट, इंडियन ॲग्रिकल्चरल रिसर्च इन्स्टिट्यूट, नवी दिल्ली; सेवानिवृत्त मृद् सर्वेक्षण अधिकारी, पाटबंधारे खाते, महाराष्ट्र राज्य; पुणे.

श्रीमती प्रमिला जोशी, बी.कॉम., वाई.

प्रा. म. वि. जोशी, बी.ई. (मुंबई); बी.एस्सी. (टेक्.) (मॅचेस्टर); ए.एम्.आय्.ई., प्राध्यापक, अभियांत्रिकी विभाग, डिपार्टमेंट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

प्रा. मा. वि. जोशी, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, संगमेश्वर महाविद्यालय, सोलापूर.

प्रा. सौ. मीनाक्षी जोशी, एम्.एस्सी., प्राध्यापिका, श्रीमती वीरम्मा गंगासिरी गर्ल्स कॉलेज, गुलबर्गा (कर्नाटक).

श्री. य. अ. जोशी, विभागीय मृदा संधारण अधिकारी, पंढरपूर.

डॉ. रा. ना. जोशी, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्रपाठक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

सौ. लीना जोशी, बी.एस्सी. (ऑ.), पुणे.

वैद्यराज वेणीमाधवशास्त्री जोशी, आयुर्वेदाचार्य, भूतपूर्व प्राचार्य, आर्याग्ल वैद्यक महाविद्यालय, सातारा; प्रमुख संपादक, आयुर्वेदीय महाकोश; सदस्य, आयुर्वेद संशोधन मंडळ, महाराष्ट्र शासन; आयुर्वेदीय चिकित्सा संशोधन, लेखन व अध्यापन; मुंबई.

डॉ. सुरेश दामोदर जोशी, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, मराठी विभाग, न्या. तात्यासाहेब आठल्ये कला आणि वेदमूर्ती शं. रा. सप्रे वाणिज्य महाविद्यालय, देवस्वख (जि. रत्नागिरी).

डॉ. गो. का. झेंडे, बी.एस्सी.; बी.एस्सी. (कृषि); एम्.एजी.एस्सी. (मेलबर्न); पीएच्.डी. (मृदाविज्ञान), सेवानिवृत्त प्राचार्य, पदव्युत्तर महाविद्यालय, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी; पुणे.

दिवंगत व्यं. द. टिळक, एम्.ए.; बी.एड., प्राध्यापक, विवेकवर्धिनी महाविद्यालय, हैदराबाद (आंध्र प्रदेश).

प्रा. अ. स. टोणगांवकर, एम्.ई.; एम्.आय.ई., प्राध्यापक, स्थापत्य अभियांत्रिकी विभाग, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, कराड.

प्रा. विजया टोणगावकर, एम्.ए., प्राध्यापक व प्रमुख, फ्रेंच विभाग, एल्फिन्स्टन महाविद्यालय, मुंबई.

दिवंगत मा. ग. टोळे, एम्.एस्सी.; बी.टी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, भौतिकी विभाग, गोपाळ कृष्ण गोखले महाविद्यालय, कोल्हापूर.

डॉ. म. वा. ठोंबरे, बी.एस्सी. (कृषि); एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., कापूस विशेषज्ञ, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी (जि. अहमदनगर).

प्रा. ज्ञा. ल. डाहाके, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, अमरावती.

दिवंगत वा. रा. ढमढेरे, एम्.बी.बी.एस्., खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, पुणे.

डॉ. शा. पां. ढमाले, बी.एस्सी. (कृषि); एम्.एस्. (पशुविकारविज्ञान), सेवानिवृत्त उपसंचालक, पशुसंवर्धन (पशुधन प्रधान) खाते, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

डॉ. ग. वा. तगारे, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व शिक्षणाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण सेवा, कोल्हापूर.

डॉ. म. बा. ताटके, बी.एस्सी. (व्हेटरनरी); एम्.व्ही.एस्सी., तांत्रिक अधिकारी (पशुधन), पशुसंवर्धन संचालनालय, पुणे.

प्रा. मा. वि. ताम्हणकर, एम्.एस्सी., माजी प्राध्यापक, गणित विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. शं. गो. तुळपुळे, सेवानिवृत्त प्रमुख, मराठी विभाग, पुणे विद्यापीठ व अभ्यागत प्राध्यापक, साऊथ एशिया इन्स्टिट्यूट, हायडलबर्ग विद्यापीठ; अधिछात्र, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ अॅडव्हान्स्ड स्टडी, सिमला; पुणे.

प्रा. रमेश तेंडुलकर, एम्.ए., लेखक, प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग, कीर्ति महाविद्यालय, मुंबई.

श्री. यदुनाथ थत्ते, बी.एस्सी.; राष्ट्रभाषा रत्न, माजी संपादक, 'साधना' साप्ताहिक, पुणे.

डॉ. जुंग थान, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक व प्रमुख, चिनी व जपानी अभ्यास विभाग, दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

श्री. र. कों. दळवी, बी.ए. (ऑ.), वाई.

प्रा. वि. ग. दाढे, बी.एम्.ई. (यू.एस्.ए.), सेवानिवृत्त प्राचार्य, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, कराड; पुणे.

डॉ. दि. श्री. दातार, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; बी.ए.; ए.आय्.आय्.एफ्सी.; एम्.आय्.आय्.केम्.ई., सेवानिवृत्त संचालक, सेंट्रल सॉल्ट अँड मरीन केमिकल्स रिसर्च इन्स्टिट्यूट, भावनगर (गुजरात); मानसेवी प्राध्यापक, महाराष्ट्र अॅसोसिएशन फॉर दी कल्टिव्हेशन ऑफ सायन्स, पुणे.

श्री. म. चिं. दातार, बी.ए., कंत्राटदार, पुणे.

श्री. शं. रा. दाते, बी.ए., संपादक, 'काळ' साप्ताहिक; संशोधक; संशोधक, देवनागरी मोनोटाइप मुद्रण, पुणे.

डॉ. य. भा. दामले, एम्.ए.; पीएच्.डी, गुणश्री प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे

डॉ. कुंजविहारी दास, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक (ओडिया), विद्यापीठ अनुदान आयोग पुरस्कृत प्राध्यापक, रेव्हेन्शाँ कॉलेज, कटक (ओरिसा).

डॉ. प्रवाल दासगुप्त, एम्.ए.; पीएच्.डी. (न्यूयॉर्क), प्रपाठक, इंडो-आर्यन भाषाविज्ञान, भाषाविज्ञान विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. वि. गो. दिघे, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्ती वरिष्ठ संशोधन अधिकारी, शिक्षा मंत्रालय, नवी दिल्ली; मुंबई.

श्री. कृ. वि. दिवेकर, जी.बी.व्ही.सी. (मुंबई), सेवानिवृत्त पशुसंवर्धन उपसंचालक, पुणे.

प्रा. चं. ग. दीक्षित, डी.एम्.ई.ई., सेवानिवृत्त प्रमुख, यांत्रिक अभियांत्रिकी विभाग, सरकारी तंत्रनिकेतन, पुणे.

श्री. म. श्री. दीक्षित, लेखक, व कार्यवाह, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.

श्री. विजय दीक्षित, जी.डी. (आर्किटेक्चर), ए.आय.आय.ए., सल्लागार व वास्तुविशारद, लेखक, चित्रपट समीक्षक व छायाचित्रकार, नासिक.

डॉ. श्री. गं. दीक्षित, जी.बी.व्ही.सी., सेवानिवृत्त प्रभारी उपसंचालक, पशुवैद्यकीय जैव पदार्थनिर्मिती संस्था, पुणे; बंगलोर (कर्नाटक).

प्रा. श्री. ह. दीक्षित, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, तत्त्वज्ञान विभाग, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

श्री. हे. वि. दीक्षित, डी.एम्.ई.ई. (कोअर ऑफ सिग्नल्स), निवृत्त लेफ्ट. कर्नल, पुणे.

डॉ. चंदुलाल गं. दुबे, एम्.ए.; पीएच्.डी.; डी.लिट्., हिंदीचे प्राध्यापक व प्रमुख, कर्नाटक विद्यापीठ, धारवाड (कर्नाटक).

डॉ. वि. स. दुर्वे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., फुलब्राइट शास्त्रज्ञ (अमेरिका), प्राध्यापक व प्रमुख, सरसी जीवविज्ञान आणि मत्स्योद्योग, मोहनलाल सुखडिया विद्यापीठ, उदयपूर (राजस्थान).

डॉ. गो. बं. देगलूरकर, एम्.ए.; पीएच्.डी.; डी.लिट्., प्रपाठक, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. शां. भा. देव, एम्.ए.; पीएच्.डी., माजी संचालक व गुणश्री प्राध्यापक, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

दिवंगत य. ना. देवधर, एम्.ए.; पीएच्.डी., माजी प्राध्यापक, इतिहास विभाग, पार्ले कॉलेज; रूपारेल कॉलेज; महिला विद्यालय, विलेपार्ले; मुंबई.

प्रा. वा. चिं. देवधर, एम्.ए.; बी.म्युझिक, उपप्राचार्य, चिंतामणराव कॉलेज ऑफ कॉमर्स, सांगली.

दिवंगत वा. वा. देवधर, एम्.बी.बी.एस्., खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, रेवदंडा (जि. रायगड).

डॉ. अरविंद म. देशपांडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, इतिहास विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. के. ब. देशपांडे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी. (लंडन); डी.आय्.सी., प्रमुख, वनस्पतिविभाग विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

डॉ. चं. धुं. देशपांडे, एम्.ए.; डी.लिट्., सेवानिवृत्त प्रमुख, भूगोल विभाग, मुंबई विद्यापीठ; माजी शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

श्री. ज. र. देशपांडे, बी.एस्सी. (ऑ.) शाखा व्यवस्थापक, बँक ऑफ महाराष्ट्र, इचलकरंजी.

डॉ. र. चिं. देशपांडे, बी.एस्सी.; बी.एस्सी. (टेक्.); पीएच्.डी. (अमेरिका), उपमुख्य शास्त्रीय अधिकारी, इन्स्टिट्यूट ऑफ आर्मामेंट टेक्नॉलॉजी, मिनिस्ट्री ऑफ डिफेन्स, पुणे.

श्री. वामनराव हरि देशपांडे, एफ्.सी.ए., संगीततज्ञ व लेखक, चार्टर्ड अकौंटंट व ज्येष्ठ भागीदार, मे. बाटलीबाई अँड पुरोहित चार्टर्ड अकौंटंटस्, मुंबई.

डॉ. वि. भा. देशपांडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., नाट्यसमीक्षक व प्रमुख, मराठी विभाग, मॉडर्न महाविद्यालय, पुणे.

श्री. श्री. ह. देशपांडे, संगीत-व्यासंगी, निवृत्त सुपरिंटेंडंट व प्रमुख, जीवन विमा निगम, नासिक.

प्रा. सुधाकर देशपांडे, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग व प्रमुख, जीवविज्ञान विभाग, आर्. डी. नॅशनल कॉलेज, मुंबई.

प्रा. ज्ञा. मा. देशपांडे, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग, एल्फिन्स्टन महाविद्यालय, मुंबई.

डॉ. य. वि. देशमुख, बी.एस्सी.; एम्.ई. (धातुविज्ञान); एम्.ई. (यांत्रिक); पीएच्.डी.; ए.एम्.आय्.ई., प्राध्यापक व प्रमुख, धातुविज्ञान व उत्पादन अभियांत्रिकी विभाग, शासकीय तंत्रनिकेतन, पुणे.

डॉ. वि. मा. देशमुख, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, स.प. महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. गि. द. देशिंगकर, बी.ए. (ऑ.) (लंडन); एम्.ए. (येल), प्राध्यापक, चिनी इतिहास, भाषा व वाङ्मय; सल्लागार संपादक, चायनीज रिपोर्ट, नवी दिल्ली.

प्रा. म. ग. देसाई, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, इंग्रजी विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

श्री. मणिभाई देसाई, समाज कार्यकर्ते व मागासायसाय पुरस्कार विजेते, उरळी कांचन (पुणे).

प्रा. कु. वि. पं. दोंदे, एम्.एस्सी., माजी प्राध्यापिका, वनस्पतिविज्ञान विभाग, सायन्स कॉलेज, नागपूर; न्यूयॉर्क.

डॉ. व्यं. वि. द्रविड, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, हिंदी विभाग, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

डॉ. मो. गो. धडफळे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, संस्कृत-प्राकृत विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, पुणे.

श्री. श्री. द्वा. धारकर, इनचार्ज, कॅनिंग फॅक्टरी अँड डेव्हलपमेंट लॅबोरेटरी, भाभा अॅटॉमिक रिसर्च सेंटर, मुंबई.

दिवंगत भास्करराव धारप, बी.ई., चित्रपट तंत्रज्ञ, वितरक, निर्माते; चित्रपटविषयक अभ्यासक, लेखक; मालक, अलका टॉकीज, पुणे.

श्री. ए. रा. धोंगडे, बी.ए.; बी.कॉम्. (लंडन), सेवानिवृत्त शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

डॉ. रमेश धोंगडे, एम्.ए. (इंग्रजी); एम्.ए. (भाषाविज्ञान); पीएच्.डी., प्रपाठक भाषाविज्ञान, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. सैय्यद नईमुद्दीन, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राचार्य, विदर्भ महाविद्यालय, अमरावती.

श्री. व. वि. नगरकर, एम्.ए.; आय्.पी.एस्., सेवानिवृत्त पोलीस महानिरीक्षक व कमांडंट जनरल, होमगाडर्स व डायरेक्टर, सिव्हिल डिफेन्स, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई; पुणे.

डॉ. भो. सुं. नवलकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; एफ्.बी.एस्., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, मुंबई; सेवानिवृत्त संशोधक शास्त्रज्ञ, इंडियन कौन्सिल ऑफ अग्रिकल्चरल रिसर्च, नवी दिल्ली; मुंबई.

डॉ. म. कृ. नाईक, एम्.ए.; पीएच्.डी.; ए.एम्. (पेनसिल्व्हेनिया), प्राध्यापक व प्रमुख, इंग्रजी विभाग, कर्नाटक विद्यापीठ, धारवाड (कर्नाटक).

डॉ. आनंद नाईक—कुराडे, बी.एस्सी. (कृषि); एम्.एस्.; पीएच्.डी. (यू.एस्.ए.); सिग्मा Xi, चालक व अन्न तंत्रज्ञ, सुमन फूड कन्सल्टंट्स, नवी दिल्ली.

डॉ. व. गो. नांदेडकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, राज्यशास्त्र विभाग, महाराजा सयाजीराव विद्यापीठ, बडोदे.

डॉ. मो. ना. नातू, बी.एस्सी.; एम्.बी.बी.एस्., खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय; उपाध्यक्ष, अखिल भारत स्कारुट व गार्ड, पुणे.

श्री. मं. ह. नास्करकर, बी.एस्सी. (ऑ.); बी.ई.; एफ्.आय्.ए.ई.; एम्.आय्.ई.; ए.एम्.आय्.ई., सेवानिवृत्त मुख्य अभियंता (परिवहन), मुंबई विद्युत् पुरवठा आणि परिवहन उपक्रम, मुंबई.

श्री. य. रा. नेने, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त अधिकारी, भारतीय हवामान खाते; सदस्य, ज्योतिर्विद्या परिसंस्था, पुणे.

श्री. अविनाश पंडित, एम्.ए.; डिप्लोमा इन बुक पब्लिशिंग, सहसंपादक, ओरिएंट लॉगमन लि., मुंबई.

श्री. बाळ ज. पंडित, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; साहित्य विशारद, क्रीडासमीक्षक व लेखक; आकाशवाणीवरील क्रिकेट समालोचक व रणजी क्रिकेटपटू, पुणे.

सौ. भाग्यश्री पंडित, बी.ए.; डिप्लोमा इन जर्नलिझम्, वाई.

प्रा. र. वि. पंडित, एम्.ए.; बी.टी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, मानसशास्त्र विभाग, नागपूर महाविद्यालय, नागपूर.

श्री. सेतुमाधवराव पगडी, एम्.ए.; आय्.ए.एस्., इतिहासकार; सेवानिवृत्त सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृति मंडळ, मुंबई.

श्री. दि. शं. पटवर्धन, बी.ई., अभियंता, प्रीमियर ऑटोमोबाईल, मुंबई.

प्रा. मधुसूदन पटवर्धन, एम्.ए., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, स. का. पाटील सिंधुदुर्ग महाविद्यालय, मालवण.

प्रा. मा. वा. पटवर्धन, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, संस्कृत व प्राकृत भाषा-साहित्य विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

दिवंगत वि. भा. पटवर्धन, बी.ए.; एल्एल्.बी., अधिवक्ता, उच्च न्यायालय, वाई.

सौ. शुभदा अ. पटवर्धन, एम्.एस्.ए.एम्. (गुजरात आयुर्वेद विद्यापीठ), खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, मुंबई.

श्री. म. ह. परांजपे, बी.एस्सी. (मुंबई), फर्स्ट क्लास डिप्लोमा (कॉलेज ऑफ एरॉनॉटिकल इंजिनिअरिंग) (लंडन), निवृत्त असोशिएट फेलो ऑफ रॉयल एरॉनॉटिकल सोसायटी (लंडन), निवृत्त मेंबर, एरॉनॉटिकल सोसायटी ऑफ इंडिया आणि निवृत्त कंट्रोलर ऑफ एरॉनॉटिकल इन्स्पेक्टोरेट, इस्टर्न एरिया (डिपार्टमेंट ऑफ सिव्हिल एव्हिएशन, गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया), पुणे.

डॉ. स. य. परांजपे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; एफ्.ए.झेड्.; डी.ए.एस्.एफ्. (मुंबई), प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान पदव्युत्तर संशोधन केंद्र व विभाग प्रमुख, मॉडर्न कॉलेज, पुणे; खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, पुणे.

दिवंगत. शं. आ. परांडेकर, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर; सेवानिवृत्त प्राचार्य, जनता महाविद्यालय (देवचंद कॉलेज), अर्जुननगर; कोल्हापूर.

डॉ. सौ. सिंधु. अ. पराडकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापिका, वनस्पतिविज्ञान विभाग, गव्हर्नमेंट इन्स्टीट्यूट ऑफ सायन्स, नागपूर.

डॉ. सुहास पळशीकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., राज्यशास्त्र विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

श्री. गो. वि. पाटणकर, निवृत्त मेजर, पुणे.

डॉ. प्र. ग. पाटणकर, पीएच्.डी. (टेक्.); बी.ई. (सिव्हिल); एफ्.आय्.ई.; एम्.आय्.आर्.टी., संचालक, सेंट्रल इन्स्टिट्यूट ऑफ रोड ट्रॅन्सपोर्ट, पुणे.

डॉ. रा. भा. पाटणकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, इंग्रजी विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

श्री. शंकर पाटील, बी.ए.; बी.टी., लेखक; विद्यासचिव, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती मंडळ, पुणे.

डॉ. शा. दा. पाटील, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान व सूक्ष्मजीवविज्ञान विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. एस्. के. पाटील. एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., रेडिओ केमिस्ट्री विभाग, भाभा अॅटॉमिक रिसर्च सेंटर, मुंबई.

दिवंगत ह. चिं. पाटील, बी.एजी., सेवानिवृत्त अधीक्षक, शेतकी शाळा (मांजरी); निरीक्षक, शेतकी शाळा, मुंबई राज्य; पुणे.

डॉ. श. पु. पाठक, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. व. स. पानसरे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., संशोधक, नॅशनल केमिकल लॅबोरेटरी, पुणे.

श्री. पार्वतीकुमार, नर्तक, नृत्यसंशोधक आणि नृत्यशिक्षक; संचालक, तंजावूर नृत्यशाळा, मुंबई

श्री. वि. चिं. पावगी, बी.एस्सी. (कृषि), वाई.

प्रा. सौ. सुलभा श. पिशवीकर, एम्.ए., गायिका, प्राध्यापिका, वालचंद महाविद्यालय, सोलापूर.

प्रा. श्रीराम पुजारी, एम्.ए., संगीतज्ञ व सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग, वालचंद महाविद्यालय; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ; सोलापूर.

एअर व्हाइस मार्शल पु. ल. पुरोहित, अधिकारी, भारतीय वायुसेना, शिलॉंग (आसाम).

प्रा. वा. ल. पुरोहित, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, भौतिकी विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

श्री. वि. गो. पेंढारकर, सेवानिवृत्त कार्यकारी संचालक, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, मुंबई; अर्थसल्लागार, बँक ऑफ टांझानिया, मुंबई.

डॉ. म. प. पेठे, एम्.ए.; पीएच्.डी.; डिप्लि.लिब., ग्रंथपाल, जयकर ग्रंथालय, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

प्रा. रा. ना. पोखरकर, एम्.एस्सी. (कृषि); रा. भा. प्रवीण, प्राध्यापक, कीटकविज्ञान विभाग, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी (अहमदनगर).

डॉ. अनुराधा पोतदार, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापिका व प्रमुख, मराठी विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. चं. रा. पोतनीस, एम्.ए., प्राचार्य व प्राध्यापक, मुळजी जेठा महाविद्यालय, जळगाव.

श्री. र. दा. प्रधान, सदस्य, एरॉनॉटिकल सोसायटी ऑफ इंडिया; कंट्रोलर ऑफ एरोड्रमस (निवृत्त); निवृत्त जनरल मॅनेजर, बॉम्बे एअरपोर्ट; पुणे.

दिवंगत ना. ह. फडके, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, गणित विभाग, कीर्ति महाविद्यालय, मुंबई.

श्री. धै. शं. फाळके, बी.एस्सी. (ऑ.), सातारा रोड (ता. कोरेगाव).

प्रा. अ. अ. अ. फौजी, एम्.ए. (कॅटब); वार अँट लॉ, माजी प्राचार्य, गव्हर्नमेंट लॉ कॉलेज, मुंबई; भारतीय राजदूत (ईजिप्त); अभ्यागत प्राध्यापक, मॅक्गिल विद्यापीठ (कॅनडा), केंब्रिज विद्यापीठ (इंग्लंड), लॉस अँजेल्स विद्यापीठ (कॅलिफोर्निया); मानसेवी सदस्य, अरेबिक अकादमी, दमास्कस, कैरो; सदस्य, केंद्रीय लोकसेवा आयोग, दिल्ली; मुंबई.

डॉ. चंद्रकांत बांदिवडेकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., गुरुदेव टागोर प्रोफेसर ऑफ कॅम्पॅरेटिव्ह लिटरेचर, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

डॉ. वि. मा. बाचल, एम्.ए.; पीएच्.डी.; जी.डी.आर्ट; ए.एम्., उपप्राचार्य, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. गं. वि. बापट, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, इंग्रजी विभाग, नौरोसजी वाडिया महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. पु. वि. बापट, एम्.ए.; ए.एम्.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, पुणे व दिल्ली विद्यापीठ; पुणे.

दिवंगत श्री. ह. बापट, जी.बी.व्ही.सी. (मुंबई), सेवानिवृत्त पशुसंवर्धन उपसंचालक, पुणे.

डॉ. वा. द. बेंद्रे, एम्.ए.; बी.एड.; पीएच्.डी., प्रपाठक व प्रमुख, कन्नड विभाग, किटेल कॉलेज, धारवाड

डॉ. वि. द. बोरकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., शास्त्रज्ञ, महाराष्ट्र ॲसोसिएशन फॉर दि कल्चिर्व्हेशन ऑफ सायन्स, पुणे.

श्री. दा. वि. बोरगांवकर, चार्टर्ड इंजिनियर (यू.के.), सेवानिवृत्त महाव्यवस्थापक (कर्मशाळा), बजाज ऑटो लि., आकुर्डी (पुणे).

श्री. सु. व. बोराटे, बी.ए.(ऑ.), वाई.

श्री. गुलाबदास ब्रोकर, बी.ए., गुजराती लेखक, मुंबई.

डॉ. गो. के. भट, एम्.ए.; पीएच्.डी., माजी प्राध्यापक (संस्कृत), महाराष्ट्र शिक्षण सेवा; आजीव सदस्य व सेवानिवृत्त संचालक, भांडारकर प्राच्यविद्या संशोधन मंदिर, पुणे.

कु. नलिनी भट, एम्.एस्सी., माजी संपादन साहाय्यक, मराठी विश्वकोश, वाई; पुणे.

प्रा. स. वा. भट, एम्.एस्सी., वातावरणविज्ञ, भारतीय हवामान खाते, पुणे.

डॉ. अ. रा. भडकमकर, एम्.बी.बी.एस्. (मुंबई); बी.एस्सी. (मेडिकल) (मुंबई); एम्.एस्सी. (मेडिकल) (पुणे), प्राध्यापक, शरीरक्रियाविज्ञान, बी. जे. मेडिकल कॉलेज, पुणे.

डॉ. दि. दे. भवाळकर, एम्.एस्सी. (फिजिक्स) (सागर); एम्.एस्सी. (इलेक्ट्रॉनिक्स) (साउथथॅम्प्टन); पीएच्.डी. (साउथथॅम्प्टन), प्रमुख, लेसर विभाग, भाभा ॲटॉमिक रिसर्च सेंटर, मुंबई.

प्रा. अ. के. भागवत, एम्. ए., सेवानिवृत्त प्राचार्य, किसन वीर महाविद्यालय, वाई; पुणे.

श्रीमती दुर्गा भागवत, एम्.ए., लेखिका, मुंबई.

डॉ. नलिनी भागवत, एम्.ए.; पीएच्.डी.; जी.डी.आर्ट; ए.एम्., साहाय्यक अधिव्याख्यात्या, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट, मुंबई.

श्री. भा. वि. भागवत, एफ्.सी.आय्.; ए.सी.आर्.ए.; डी.कॉम्., भूदृश्य वास्तुशिल्पज्ञ व उद्यानविद्या सल्लागार, पुणे.

डॉ. बी. विजय भानू, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्रपाठक व प्रमुख, मानवशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

प्रा. दे. वि. भालकर, बी.एस्सी. (कृषि), कृषि महाविद्यालय, पंजाबराव कृषि विद्यापीठ, अकोला.

डॉ. य. त्र्यं. भालेराव, एम्.बी.बी.एस्., खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, वाई.

दिवंगत श्री. द. भावे, बी.ए.; एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, भौतिकी विभाग व उपप्राचार्य, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. टी. भास्करन्, एम्.ए. (मलयाळम्); एम्.ए. (संस्कृत); पीएच्.डी., प्रपाठक, मलयाळम् विभाग, केरळ विद्यापीठ, त्रिवेंद्रम.

दिवंगत ब. वा. भिडे, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. वि. प. भिडे, बी.एस्सी. (कृषि); पीएच्.डी. (मुंबई); पीएच्.डी. (आयोवा), सेवानिवृत्त सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

सौ. सुचेता भिडे-चाफेकर, जी.डी.आर्ट; एफ्.एम्.ए. (नृत्य), भरतनाट्यम् नर्तकी व तज्ञ; लेखिका, पुणे.

डॉ. सुभाष भेण्डे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग, कीर्ति महाविद्यालय, मुंबई; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई.

डॉ. सौ. अनुराधा भोईटे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, समाजशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. उत्तम भोईटे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, समाजशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

श्री. प्र. बा. भोईटे, बी.एस्सी. (ऑ.); बी.एड्., शिक्षक, श्री सिद्धेश्वर हायस्कूल, तडवळे समंत (ता. कोरेगाव, जि. सातारा).

डॉ. चि. त्र्यं. भोपटकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, मनोविज्ञान विभाग, गुजरात विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. अरुण भोसले, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, इतिहास विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

दिवंगत अरविंद मंगरूळकर, एम्.ए.; संगीतज्ञ, सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, संस्कृत-प्राकृत विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

श्री. वा. ल. मंजूळ, ग्रंथपाल, भांडारकर प्राच्यविद्या संशोधन मंदिर, पुणे.

प्रा. प्र. शे. महल्ले, एम्.एस्सी., माजी प्राध्यापक, कृषिविद्या विभाग, पंजाबराव कृषि विद्यापीठ, अकोला; तांदूळ विस्तार कृषिविद्यावेत्ता, धान संशोधन गट, कृषि संशोधन केंद्र, सिंदेवाही (जि. चंद्रपूर).

प्रा.सुनंदा महाजन, एम्.लिट्., अधिव्याख्यात्या, जर्मन भाषा, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

प्रा. से. रा. मळगी, एम्.ए.; बी.टी., सेवानिवृत्त प्राचार्य, लाल बहादूर कॉलेज, सागर (कर्नाटक).

प्रा. म. बा. मांडके, एम्.एस्सी., अधिव्याख्याता, मानवशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

सौ. चतुरा मांडरे, एम्.ए., वाई.

डॉ. म. श्री. माटे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, प्राचीन भारतीय इतिहास व संस्कृती आणि पुरातत्त्वविद्या, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

प्रा. दि. द. माहुलकर, एम्.ए.; डिप्लिंग्विस्टिक्स (एडिंबरो), निवृत्त प्रपाठक व प्रमुख, भाषाशास्त्र विभाग, महाराजा सयाजीराव विद्यापीठ, बडोदे.

श्री. गं. भि. मिटबंदर, बी.ई. (मुंबई), महाव्यवस्थापक, मुंबई विद्युत् पुरवठा आणि परिवहन उपक्रम, मुंबई.

दिवंगत वा. वि. मिराशी, एम्.ए.; सन्मान्य डी.लीट्. (मुंबई, सागर व नागपूर), सेवानिवृत्त प्राचार्य व प्राध्यापक, संस्कृत विभाग, विदर्भ महाविद्यालय, अमरावती; भूतपूर्व सन्मान्य संचालक, पदव्युत्तर विभाग (मानव्य शाखा); सन्मान्य प्राध्यापक, प्राचीन भारतीय इतिहास आणि संस्कृती, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

डॉ. नरेंद्र मिश्र, एम्.ए. (विश्वभारती); पीएच्.डी., प्राध्यापक (ओडिया), विश्वभारती, शांतिनिकेतन (प. बंगाल).

डॉ. शां. ब. मुजुमदार, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., संचालक, सिंबॉयसिस लॉ कॉलेज, पुणे.

प्रा. रा. के. मुटाटकर, एम्.ए., संशोधन सल्लागार आणि प्रमुख, अखिल भारतीय गांधी लेप्रसी फौंडेशन, वर्धा.

श्री. अरविंद मुळगावकर, लेखक, अभ्यागत अधिव्याख्याता, संगीत विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

प्रा. शं. ह. मुळीक, वास्तुकला पदविका, मेयो सुवर्णपदक विजेते; प्राध्यापक व प्रमुख, वास्तुकला विभाग, बी.व्ही.बी कॉलेज ऑफ एंजिनिअरिंग अँड टेक्नॉलॉजी, हुबळी (कर्नाटक).

डॉ. शं. के. मोडक, एम्.ए.; पीएच्.डी., माजी प्रपाठक, अर्थशास्त्र विभाग, मुंबई विद्यापीठ; प्राचार्य, सिडनहॅम महाविद्यालय, मुंबई.

श्री. सोराब मोदी, संगीत समीक्षक व लेखक, प्रसिद्धी अधिकारी, एअर इंडिया, मुंबई; जेनोआ (इटली).

डॉ. व्यं. वा. म्हसकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., संशोधन अधिकारी, नॅशनल केमिकल लॅबोरेटरी, पुणे.

प्रा. वि. ता. रहाटे, बी.एस्सी. (कृषि), कृषि अधिष्ठाता व हंगामी कुलगुरू, पंजाबराव कृषि विद्यापीठ, अकोला.

श्री. ग. म. राजर्षि, एम्.ए., अधिव्याख्याता व प्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग; कुलसचिव, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

प्रा. प्र. द्वा. राजे, बी.ई. (इलेक्ट्रिकल), माजी प्राध्यापक, विद्युत् अभियांत्रिकी विभाग, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. वि. य. राजोपाध्ये, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, भौतिकी विभाग, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, खरगपूर (प. बंगाल); नागपूर.

डॉ. अ. चिं. रानडे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

प्रा. अशोक रानडे, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; संगीताचार्य, साहाय्यक संचालक, नॅशनल सेंटर फॉर द पर्फॉर्मिंग आर्ट्स, मुंबई.

डॉ. कु. उषा रानडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., संशोधन साहाय्यक, भाषाविज्ञान विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. द. र. रानडे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; एफ्.ई.एस्.आय्., प्रपाठक, प्राणिविज्ञान विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. प्रमोद पा. रायकर, (एस्.जे.), बी.पी.एच्.; एल्.पी.एच्.; एम्.ए. (मराठी); एम्.ए. (मानसशास्त्र); बी.टीएच्.; पीएच्.डी., माजी साहाय्यक प्राध्यापक, लोयोला विद्यापीठ, शिकागो; संचालक व संशोधक, 'स्नेहसदन' इन्स्टिट्यूट फॉर द स्टडी ऑफ रिलिजन, पुणे.

दिवंगत व. दी. राव, एम्.ए.; पीएच्.डी., माजी प्रमुख, इतिहास विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

श्रीमती सुनीती राव, एम्.ए.; डिप्लिब्.; जर्मन भाषा पदविका, आय्.एल्.एस्. विधि महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. स. के. रुईकर, एम्.एस्सी. (कृषि), प्राध्यापक, वनस्पतिविकृतिविज्ञान, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी (जि. अहमदनगर).

डॉ. दी. वा. रेगे, बी.एस्सी. (ऑ.); बी.एस्सी. (टेक्.); पीएच्.डी. (टेक्.), संचालक, डिपार्टमेंट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

डॉ. प्र. वा. रेगे, एम्.ए.; एल्एल्.एम्.; पीएच्.डी. (लंडन), प्राचार्य, न्यू लॉ कॉलेज, मुंबई.

डॉ. म. शं. रेगे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, मुंबई.

प्रा. मे. पुं. रेगे, एम्.ए., माजी प्राचार्य, प्राध्यापक व प्रमुख, तत्त्वज्ञान विभाग, कीर्ति महाविद्यालय, मुंबई; कार्यकारी संपादक, 'नवभारत' मासिक, वाई; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ; संपादक, 'न्यू क्रेस्ट', मुंबई.

श्री. शा. ग. लाड, बी.एस्सी. (एंजिनिअरिंग); एम्.आय्.ई.; एम्.आय्.आय्.टी.; एम्.एम्.ई.ए., माजी मुख्य अभियंता, मुंबई विद्युत् पुरवठा आणि परिवहन उपक्रम, मुंबई.

श्री. आर्. एम्. लाला, बी.ए., मुंबई.

डॉ. प्र. ग. लाळे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, संस्कृत विभाग, उस्मानिया विद्यापीठ, हैदराबाद (आंध्र प्रदेश).

दिवंगत दि. ह. लिमये, एम्.ए., पुणे.

दिवंगत मॅथ्यू-रायनर लेदल्ले, एम्.पीएच्. (म्यूनिक); एम्.टी.एच्.; पीएच्.डी., धर्म-तत्त्वज्ञानावर जर्मन, इंग्रजी व मराठीतून विपुल लेखन, सदस्य, 'स्नेहसदन', पुणे.

श्री. र. वि. लेले, बी.एस्सी. (ऑ.), सेवानिवृत्त साहाय्यक संचालक, सेंट्रल ग्लास अँड सिरॅमिक रिसर्च इन्स्टिट्यूट व माजी व्यवस्थापक, रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट, बॅंगॉल पॉटरीज, लि. कलकत्ता; सोलापूर.

डॉ. एस्. टी. लोखंडवाला, एम्.ए.; एलएल.बी. (मुंबई), डी.फिल्. (ऑक्सफर्ड), संचालक, आय्.एस्.आय्.टी. (पुणे); मुंबई.

श्री. ह. वि. वझे, बी.एस्सी. (ऑ.), सेवानिवृत्त प्रशिक्षण अधिकारी, यांत्रिक अभियांत्रिकी विभाग, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ व प्रकाशक, यंत्रविज्ञान प्रकाशन, पुणे.

प्रा. सुरेंद्र वडगावकर, एम्.ए. (मुंबई); सर्टिफिकेट (हायडेलबर्ग), नर्तक, संस्थापक व चालक, 'किंकिणी वृन्द नृत्यालय', पुणे व मुंबई; प्राध्यापक, जर्मन विभाग, रूपारेल कॉलेज, मुंबई.

डॉ. सौ. श्यामला सु. वनारसे, एम्.ए.; पीएच्.डी., पुणे.

दिवंगत मु. वरदराजन्, एम्.ए.; एम्.ओ.एल्.; पीएच्.डी., कुलगुरू, मदुराई विद्यापीठ, मदुराई (तमिळनाडू).

डॉ. वसंत कृष्ण वन्हाडपांडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग, हिस्लॉप कॉलेज, नागपूर.

श्री. ल. श्री. वाकणकर, बी.एस्सी. (टेक्.); 'लिपिकार', लिपिशास्त्र व मुद्रणफलक-संशोधक व सल्लागार; तांत्रिक संचालक, इन्स्टिट्यूट ऑफ टायपोग्राफिकल रिसर्च, पुणे.

डॉ. अ. भा. वाघ, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्रभारी वैज्ञानिक, जैव दूषण व क्षरण विभाग, राष्ट्रीय समुद्रविज्ञान संस्थान, डोना पॉल (गोवा).

डॉ. दि. मु. वाघ, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख भूगोल विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

श्री. बापू वाटवे, भूतपूर्व 'कथालक्ष्मी' मासिकाचे संपादक, अनुबोधपट दिग्दर्शक, पटकथा व संवाद लेखक, पुणे.

श्री. वि. का. विसपुते, डिप्लोमा इन लेटर प्रेस प्रिंटिंग टेक्नॉलॉजी (सिटी अँड गिल्ड्स, लंडन), व्यवस्थापक, शासकीय मुद्रणालय, वाई.

श्री. ज. शी. वैद्य, बी.ई. (ऑ.), उपव्यवस्थापक, प्लँट सर्व्हिसेस, सेंट्रल जीप प्लँट, महिंद्र अँड महिंद्र लि., मुंबई.

प्रा. प्र. भ. वैद्य, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, आर्. वाय्. के. सायन्स कॉलेज, नासिक.

श्री. ह. का. वैष्णव, एम्.ई. (ऑटोमोबाइल), साहाय्यक व्यवस्थापक, प्रॉडक्ट इंजिनिअरिंग विभाग, महिंद्र अँड महिंद्र लि., मुंबई.

डॉ. के. एम्. शर्मा, एम्.ए. (म्यूनिक); डी.फिल्. (म्यूनिक), प्रमुख, आधुनिक यूरोपीय भाषा विभाग, दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

डॉ. सुहनुराम शर्मा, बी.ए. (ऑ.); एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, भाषाविज्ञान विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

प्रा. मो. गु. शहा, बी.ई. (सिव्हिल); एफ्.आय्.ई.; एफ्.आय्.व्ही.; एम्.आय्.जी.एस्.; एम्.आय्.एस्.टी.ई.; आय्.आर्. एम्.ई.आय्.ए.एस्.; एम्.आय्.टी. (अमेरिका), सेवानिवृत्त प्राचार्य, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, औरंगाबाद.

श्री. मो. ज्ञा. शहाणे, बी.ए.(ऑ.); विशेष अध्ययन, टोरॅटो विद्यापीठ, टोरॅटो (कॅनडा); निवृत्त संपर्काधिकारी, परराष्ट्र संबंध मंत्रालय, भारत सरकार; माजी संचालक, वृत्तपत्रविद्या विभाग, पुणे विद्यापीठ; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य भाषा सल्लागार मंडळ, पुणे.

दिवंगत शा. वि. शहाणे, एम्.ए.; एस्.टी.सी.; राष्ट्रभाषा कोविद, सेवानिवृत्त मुख्याध्यापक, पुणे.

श्री. र. रू. शाह, एम्.ए.; एल्एल्.बी., माजी सहसंपादक, मराठी विश्वकोश, वाई; पुणे.

डॉ. र. वै. शिरवैकर, एम्.बी.बी.एस्.; डी.पी.एम्. (इंग्लंड), माजी मानसेवी प्राध्यापक, मानसचिकित्सा विभाग, बी. जे. मेडिकल कॉलेज, पुणे, औरंगाबाद, मिरज व सोलापूर; माजी अधीक्षक, मध्यवर्ती मनोरुग्णालय, येरवडा व एन्. एम्. मनोरुग्णालय, ठाणे; मानचिकित्सक, पुणे.

प्रा. द. स. शिरोडकर, एम्.ए., प्राध्यापक, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

डॉ. सौ. रुक्साना महमूदमियाँ शेख, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापिका व प्रमुख, हिंदी विभाग, दहिवडी कॉलेज, दहिवडी, जि. सातारा.

डॉ. शब्बीर शेख, एम्.ए. (इतिहास); एम्.ए. (इंग्रजी); एम्.ए. (समाजशास्त्र); पीएच्.डी., अधिव्याख्याता, यशवंत महाविद्यालय, वर्धा.

प्रा. बा. ग. शेजवलकर, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, रुपारेल कॉलेज, मुंबई.

दिवंगत ना. स. श्रीखंडे, बी.ए.; एल्एल्.बी., सेवानिवृत्त डिस्ट्रिक्ट आणि सेशनस जज; माजी अधिव्याख्याता, विधि महाविद्यालय, बेळगाव; मुंबई.

श्री. गो. वि. सप्रे, बी. ई., सेवानिवृत्त संचालक, तंत्रशिक्षण विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

दिवंगत दि. द. समर्थ, बी.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. मनोहरराय सरदेसाय, एम्.ए. (मुंबई); डी.लिट्. (पॅरिस), प्रमुख, फ्रेंच व पोर्तुगीज विभाग, गोवा विश्वविद्यालय, गोवा.

डॉ. सत्येंद्रनाथ सर्मा, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, आधुनिक भारतीय भाषा विभाग, गौहाती विद्यापीठ, गौहाती (आसाम).

डॉ. द. चि. सलगर, एम्.बी.बी.एस्.; एम्.डी., प्राचार्य, कृष्णा वैद्यकीय महाविद्यालय, कराड.

डॉ. य. शि. सहस्रबुद्धे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी. (भूविज्ञान), सेवानिवृत्त संचालक, भारतीय भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण, महाराष्ट्र पूर्व मंडल, नागपूर; पुणे.

प्रा. जया सागडे, बी.एस्सी.; एल्एल्.एम्., आय्.एल्. एस्. विधी महाविद्यालय, पुणे.

श्री. त्र्यं. रा. साठे, एम्.एस्सी.; ए.आय्.आय्.एस्सी.; डिप्लो.केम.टेक्. (बडोदे), माजी संशोधक, अरलॅक्स लि., भाटघर (ता. भोर); माजी केंद्रीय औद्योगिक सल्लागार, नवी दिल्ली; औद्योगिक सल्लागार, व्यावसायिक (सेवानिवृत्त), मुंबई.

श्री. म. ग. साठे, एम्.एस्. (फूड टेक्नॉलॉजी), कार्यकारी संचालक, साठे बिस्कीट अँड चॉकोलेट कंपनी लि., पुणे.

श्री. र. रा. साठे, बी.एस्सी. (कृषि), वाई.

डॉ. रा. म. साठे, एम्.एस्सी; पीएच्.डी., शास्त्रीय संशोधन अधिकारी, वैश्लेषिक रसायनशास्त्र विभाग, भाभा अनुसंधान केंद्र, मुंबई.

डॉ. सत्यरंजन साठे, बी.ए.; एलएल्.एम्.; एस्.जे.डी. (नॉर्थवेस्टर्न, यू.एस्.ए.), प्राचार्य, आय्.एल्.एस्. विधी महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. प्रकाश श्री. साठे, एम्.डी. (मनो.); डी.पी.एम्., मनोविकार चिकित्सक, पुणे.

डॉ. चिं. रा. साने, जी.बी.व्ही.सी. (मुंबई); एफ्.आर्.व्ही.सी.एस्. (स्वीडन), माजी प्राध्यापक, प्रसूतिविद्या व मादीरोगविज्ञान व प्राचार्य, बाँबे व्हेटरनरी कॉलेज, मुंबई.

प्रा. ज्योती प्र. सावरकर, बी.कॉम.; एम्.ए. (रशियन), मानद अधिव्याख्याता, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

सौ. प्रमिला साळवी, एम्.ए., समाजसेविका, सोनई (अहमदनगर).

प्रा. आ. ह. साळुंखे, एम्.ए., प्रमुख, संस्कृत विभाग, लाल बहादूर शास्त्री महाविद्यालय, सातारा.

डॉ. पु. र. सिरसाळकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त मुख्य संशोधन अधिकारी, आदिवासी संशोधन प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

श्री. पन्नालाल सुराणा, बी.ए. (ऑ.); एलएल्.बी., वकील व राजकीय कार्यकर्ते, बार्शी (जि सोलापूर).

प्रा. गो. चिं. सुर्वे, एम्.ए., प्राचार्य व प्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग, सिद्धार्थ वाणिज्य आणि अर्थशास्त्र महाविद्यालय, मुंबई.

प्रा. ना. श्री. सोमण, एम्.एस्सी. (कृषि). प्राध्यापक, कृषि अभियांत्रिकी विभाग, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. प्र. वि. सोवनी, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, भूविज्ञान विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

दिवंगत ल. ब. हरलीकर, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; बी.टी., प्राध्यापक, नौरोसजी वाडिया महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. सौ. कमला श्री. हर्डीकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापिका व प्रमुख, जीवविज्ञान विभाग, देवचंद कॉलेज, अर्जुननगर (जि. कोल्हापूर).

श्री. मोही-इदीन हाजिनी, एम्.ए.; एल्एल्.बी., प्राध्यापक, अरेबिक, एस्. पी. कॉलेज. श्रीनगर.

प्रा. ज. ना. हाटे, बी.एस्सी. (अभियांत्रिकी); एम्.एस्.ए.ई. (यू.एस्.ए.); एम्.आय्.ई. (भारत); सेवानिवृत्त प्राध्यापक, ऑटोमोबाईल अभियांत्रिकी, व्हिक्टोरिया ज्युबिली टेक्निकल इन्स्टिट्यूट, मुंबई.

प्रा. म. द. हातकणंगलेकर, एम्.ए., प्रमुख, इंग्रजी विभाग, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

श्री. कृ. शं. हिंगवे, एम्.ए.; डिप्लि.लिब., निवृत्त ग्रंथपाल, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

प्रा. पोपटी रा. हिरानंदाणी, प्राध्यापिका, सिंधी विभाग, के. सी. कॉलेज, मुंबई.

डॉ. सेन-इचि हिसामात्सु, डायरेक्टर, इंटरनॅशनल सोसायटी फॉर एज्युकेशनल इन्फर्मेशन, टोकिओ.

प्रा. म. द. हेगिष्टे, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, जीवरसायनशास्त्र विभाग, मिरज मेडिकल कॉलेज, मिरज.

प्रा. ब. ग. क्षीरसागर, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

डॉ. वि. रा. ज्ञानसागर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी. (नागपूर); पीएच्.डी. (विस्कॉन्सिन), सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

कला विभागातील अभ्यागत संपादक

श्री. ह. ता. इनामदार, मेकॅनिकल ड्राफ्ट्समन, वाई.

श्री. य. के. ओतारी, बी.कॉम् (ऑ.), चित्रकार, वाई.

श्री. मा. भि. कदम, चित्रकार, बावधन (ता. वाई, जि. सातारा).

श्री. ग. वि. खरे, चित्रकार, पुणे.

श्री. रा. बा. गुजर, चित्रकार, वाई.

श्री. व. कृ. गोंधळेकर, आर्ट डायरेक्टर, फिल्मस् अँड ड्रामा; कमर्शियल आर्टिस्ट, मुंबई.

श्री. श्री. के. टिळक, छायाचित्रकार, वाई.

श्री. शौ. म. डांगे, ए.टी.डी.; बी.ए., तासगाव (जि. सातारा).

श्री. प्र. म. डेरे, चित्रकार, केंजळ (ता. वाई, जि. सातारा).

श्री. जि. भि. दीक्षित, जी.डी.आर्ट (पेंटिंग), पुणे.

श्री. चंद्रकांत देशमुख, चित्रकार, औंध (जि. सातारा).

श्री. ध. गे. ननावरे, मेकॅनिकल ड्राफ्ट्समन, पाडळी (ता. खंडाळा, जि. सातारा).

श्री. सं. बा. पाटील, जी.डी.आर्ट (ड्रॉइंग आणि पेंटिंग), ओगलेवाडी (ता. कराड, जि. सातारा).

श्री. भा. मो. पानसे, जी.डी.आर्ट (पेंटिंग आणि कमर्शियल); डी.टी.सी., सेवानिवृत्त कमर्शियल आर्टिस्ट, कॉलेज ऑफ मिलिटरी इंजिनिअरिंग, पुणे.

श्री. सु. दि. महामुनी, चित्रकार, वाई.

श्री. र. मु. येवले, ट्रेसर, केंजळ (ता. वाई, जि. सातारा).

श्री. ना. ध. राऊत, ए.एम्., माध्यमिक चित्रकला शिक्षक, कन्याशाळा, वाई.

श्री. अविनाश. ना. साठे, चित्रकार, वाई.

श्री. वा. रा. साळी, जी.डी.आर्ट (ड्रॉइंग आणि पेंटिंग), पुणे.

श्री. अ. तु. हेरकळ, बी.ए.(ऑ.), मेणवली (ता. वाई, जि. सातारा).

श्री. श्री. वि. होनराव, जी.डी.आर्ट (ड्रॉइंग आणि पेंटिंग), तोंडार (ता. उदगीर, जि. लातूर).

ऋणनिर्देश

मराठी विश्वकोशाला अनेक संस्थांनी व व्यक्तींनी अनेक प्रकारे साहाय्य केले. विशेषतः छायाचित्रे, रंगीत पारदर्शिका, नकाशे, वैज्ञानिक आणि तांत्रिक विषयांच्या आकृत्या इ. पुरवून किंवा त्यांचा वापर करण्यास अनुमती देऊन त्यांनी विश्वकोशास महत्त्वाची मदत केली. त्यांचा कृतज्ञतापूर्वक निर्देश पुढे करित आहोत :

अनिल फोटो स्टुडिओ, मेहेकर (जि. बुलढाणा).
'इंडियन एक्सप्रेस' कार्यालय, एक्सप्रेस टॉवर्स, मुंबई.
इन्फर्मेशन डिपार्टमेंट, दि रॉयल स्वीडिश अँकॅडेमी ऑफ सायन्सेस, स्टॉकहोम, स्वीडन.
इन्स्टिट्यूट फॉर दि स्टडी ऑफ रिलिजन, पुणे.
कार्यालय अधीक्षक, अँसोसिएशन ऑफ इंडियन ऑटोमोबाइल मॅन्युफॅक्चरर्स, मुंबई.
कुलसचिव, मीरत विद्यापीठ, मीरत.
कुलसचिव, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
कुलसचिव, मुक्त विद्यापीठ, पश्चिम बर्लिन.
कुलसचिव, मोहनलाल सुखाडिया विद्यापीठ, उदयपूर.
कुलसचिव, मौनी विद्यापीठ, गारगोटी.
कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
गांगुली, अरुण; फोटो आर्टिस्ट, कलकत्ता.
प्रा. गोडबोले, रा. द.; मुंबई.
डॉ. घाणेकर, व. मु.; चिंचवड, पुणे.
सौ. घैसास, वासंती; पुणे.
जाधव, प्रकाश; प्रेस फोटोग्राफर, पुणे.
जिल्हा माहिती अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, बुलढाणा.
'टाइम्स ऑफ इंडिया' कार्यालय, मुंबई.
डनलॉप इंडिया लि. कलकत्ता.
डायरेक्टर, दि टाटा एंजिनिअरिंग अँड लोकोमोटिव्ह कंपनी लि.; पुणे.
डेक्कन कॉलेज, पुणे.
दि फेडरल रिपब्लिक ऑफ जर्मनी, मुंबई.
दीपक फोटो स्टुडिओ, वाई.
देशपांडे, अनिल ए.; छायाचित्रकार, वाशिंग्टन, ठाणे.
दैनिक 'सकाळ' कार्यालय, पुणे.
नॅशनल पोर्ट्रेट गॅलरी, लंडन.
नाईक, अरुण; मुंबई.
प्रा. पाटील, मा. घो.; कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर.
पुणे विद्यापीठ, पुणे.
प्रमुख विश्वस्त, चिंचवड देवस्थान ट्रस्ट, चिंचवड, पुणे.

प्रेस इन्फर्मेसन ब्यूरो, गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया, मुंबई.
प्रोप्रायटर, राज विलास आर्ट्स स्टुडिओ, कोल्हापूर.
बनारस हिंदू विद्यापीठ, वाराणसी.
बागे, महेश बी.; फोटो आर्टिस्ट, कोल्हापूर.
बारटक्के, वि. म.; फोटो आर्टिस्ट, पुणे.
ब्राइटरव्हेट, व्हेर्नर; अध्यक्ष, डाइमलर-बेंट्स कंपनी, स्टटगार्ट, प. जर्मनी.
ब्रिटिश ओव्हरसीज एअरवेज कॉर्पोरेशन, मुंबई.
ब्रिटिश हायकमिशनर इन वेस्टर्न इंडिया, मुंबई.
भंडारे, व्ही. के.; इंडोयूरोपियन मशिनरी कंपनी प्रा. लि., मुंबई.
भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे.
भारतीय वनस्पती सर्वेक्षण विभाग, पुणे.
मराठी साहित्य परिषद, हैदराबाद, आंध्र प्रदेश.
महाराष्ट्र राज्य लोकसाहित्य समिती, शिक्षण उपसंचालक, पुणे.
माक्स म्यूलर भवन, पुणे.
माळी, शं. तु.; फोटो आर्टिस्ट, मुंबई.
मिरजकर, उमरसाहेब; मिरज, जि. सांगली.
मुस्लिम सत्यशोधक मंडळ, पुणे.
श्रीमती मोदी, मेहताब सोहराब; कुलाबा, मुंबई.
युनिव्हर्सिटी ऑफ केंब्रिज, केंब्रिज.
यूरोपियन ऑर्गनायझेशन फॉर न्यूक्लियर रिसर्च, सर्न (CERN), जिनिव्हा (स्वित्झर्लंड).
राजदूतावास, मॅलॅगॅसी (मादागास्कर); नवी दिल्ली.
डॉ. वाघ, अ. भा.; राष्ट्रीय समुद्रविज्ञान संस्थान, डोना-पॉल (गोवा).
वाणिज्य दूतावास, इझ्राएल; मुंबई.
वाणिज्य दूतावास, यू.एस्.एस्.आर्.; नवी दिल्ली.
शिंंगरे, व्ही. आर्.; पुणे.
शिंदे, माधवराव; निर्माता-दिग्दर्शक, कोल्हापूर.
शिरोडकर, हेमंत व्ही.; छायाचित्रकार, मुंबई.
श्री. संस्थान माणिक प्रभू, माणिकनगर, जिल्हा बीदर (कर्नाटक).
श्री. समर्थ व्यायाम मंदिर, दादर, मुंबई.
संचालक, महाराष्ट्र अॅसोसिएशन फॉर दि कल्टिव्हेशन ऑफ सायन्स, पुणे.
संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे.
संचालक, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर.
संचालक, समाजकल्याण विभाग, पुणे.
संचालक, सेंट्रल सॉल्ट अँड मरीन केमिकल्स रिसर्च इन्स्टिट्यूट, भावनगर (गुजरात).
संजय फोटो स्टुडिओ, वाई.

डॉ. सिंग, जे. एन्.; सायंटिस्ट, डिक्विजन ऑफ जेनेटिक्स, इंडियन अग्रिकल्चरल रिसर्च इन्स्टिट्यूट,
नवी दिल्ली.

हाटकर, नागेश; छायाचित्रकार, ठाणे.

हायकमिशन ऑफ इंडिया; माले.

हिमालयन रॅली असोसिएशन, मुंबई.

मराठी विश्वकोशात वापरलेल्या संक्षेपांची यादी
मराठी संक्षेप

अक्र.	अनुक्रमांक	पू.	पूर्व
अनु.	अनुवाद/अनुवादक	बं.	बंगाली
अश.	अश्वशक्ती	म.	मराठी
अँपि.	अँपिअर	म. भा.	मराठी भाषांतर
आ.	आकृति	म. शी.	मराठी शीर्षकार्थ
आं.ए.	आंतरराष्ट्रीय एकक	मायअँपि.	मायक्रोअँपिअर
आवृ.	आवृत्ती	मि.	मिनिट
इ.	इत्यादी	मिअँपि.	मिलिअँपिअर
इं.	इंग्रजी	मिग्रॅ.	मिलिग्रॅम
इं. भा.	इंग्रजी भाषांतर	मिमी.	मिलिमीटर
इं.शी.	इंग्रजी शीर्षकार्थ	मिलि.	मिलिलिटर
इ. स.	इसवी सन	मी.	मीटर
इ.स.पू.	इसवी सन पूर्व	मृ.	मृत्यू
उ.	उत्तर	मेवॉ.	मेगॅवॉट
उ. अश.	उपयुक्त अश्वशक्ती	म्युग्रॅ.	मायक्रोग्रॅम
उदा.	उदाहरणार्थ	रा. सं.	रासायनिक संघटन
क.	कन्नड	लॅ	लॅटिन
कॅ	कॅलरी	लि.	लिटर
कॅमू.	कॅलरीमूल्य	वा. दा.	वातावरणीय दाब
कार.	कारकीर्द	वॉ.	वॉट
कि.कॅ.	किलोकॅलरी	वि. उ.	विशिष्ट उष्णता
कि.ग्रॅ.	किलोग्रॅम	वि. गु.	विशिष्ट गुरुत्व
कि.मी.	किलोमीटर	व्हो.	व्होल्ट
कि.मी. ^२	चौरस किलोमीटर	श.	शक्रे
कि.वॉ.	किलोवॉट	सं.	संस्कृत
कि.वॉ. ता.	किलोवॉट तास	संपा.	संपादक/ संपादित
°के.	केव्हिन तापमान	संव.	संवत्
क्र.	क्रमांक	संक्षे.	संक्षेप
ख्रि. पू.	ख्रिस्त पूर्व	सस.	समुद्रसपाटी
गु.	गुजराती	सु.	सुमारे
ग्रॅ.	ग्रॅम	से.	सेकंद
घ. मी.	घन मीटर	°से.	सेल्सिअस तापमान

घ. सेंमी.	घन सेंटीमीटर	सेंमी.	सेंटीमीटर
चौ. किमी.	चौरस किलोमीटर	सेंमी. ^२	चौरस सेंटीमीटर
चौ. सेंमी.	चौरस सेंटीमीटर	सेंमी. ^३	घन सेंटीमीटर
ज.	जन्म	हिं.	हिंदी
द.	दक्षिण	हि.	हिजरी
प.	पश्चिम	हे.	हेक्टर
		हेलि.	हेक्टोलिटर

इंग्रजी संक्षेप

Comp.	Compiled/Compiler	Trans.	Translation/Translator
Ed.	Edited/Editor	Vol./s	Volume/s

विशेष सूचना : विवेचनाच्या प्रवाहात आलेला शब्द हा अन्यत्र आलेल्या नोंदीचा निदर्शक असेल, तर तो शब्द ⇨ अशा चिन्हाच्या पुढे तिरपा दर्शविलेला आहे. एखाद्या नोंदीतील विशिष्ट मजकुराशी विषयदृष्ट्या निगडित अशी दुसरी नोंद निर्दिष्ट करताना कंसात [→] असे बाणचिन्ह वापरून त्यापुढे त्या नोंदीचे नाव दिले आहे.